

Kardos Sándor István r. alezredes

e-mail: kardoss@orfk.police.hu

A rendőri korrupció fogalmi meghatározásának és mérhetőségének problémái

Absztrakt:

A tanulmány azt vizsgálja, hogy a rendőri korrupció egységes megfogalmazásának hiánya, valamint az ilyen jellegű magatartások objektív mérésének nehézségei befolyásolják-e a jelenség kutathatóságát.

Különböző kutatók fogalmi meghatározásaiban a vizsgált magatartás értelmezése több ponton kapcsolódik, a meghatározások különbözőségeit elsősorban a rendőri korrupció megvalósulási színtereinek sokszínűsége okozza. A szerző - javasolt kulcsszavak megadása mellett - megállapítja, hogy összetettsége ellenére a szolgálaton kívüli rendőri korrupció kevésbé kutatott terület. A tanulmány a jelenség mérhetőségét vizsgálatok és a jogerősen lezárt korrupciós bűncselekmények statisztikai adatai alapján mutatja be, kiemelve mindkét módszer hátrányait és előnyeit. A statisztika a rendőri korrupció csökkenését mutatja. A statisztikai adatokkal igazolt javuló erkölcsi-fegyelmi helyzetet sem alátámasztani, sem megcáfolni nem lehet, mivel a témakörben átfogó kutatás az elmúlt 13 évben nem készült.

A szerző álláspontja szerint a rendőri korrupció nehezen mérhető, legpontosabb képet a statisztikák és az egyéb vizsgálati módszereken alapú kutatások együttes értékelése adhat.

Kulcsszavak: rendőrség, korrupció, felmérés, statisztika

Problems of the proper definition and the measurability of corruption committed by police officers

This study investigates the effects of the lack of standardized framing of corruption and the difficulties of objective mensuration of such behaviours on the investigation of this symptom. There is correspondence among the different definitions of different researcher; the distinction is mainly in the scenes of the corruption. The author states that the cases of corruption committed by off-duty officers are more complex, however, less investigated.

This study shows the measurability of this symptom through investigations and closed cases, emphasizing the advantages and disadvantages of both methods. Statistics reveal fall in the number of corruption, but because the lack of overall research in the last 13 years, the mending situation can neither be supported nor be refuted.

According to the author, the corruption is hardly measurable; the most accurate conception can be obtained by the statistics and researches collectively.

Key words: police, corruption, survey, statistics

BEVEZETŐ

A rendőri korrupcióról - sajnálatos módon - mindenki hallott már, mindnyájunknak van mire asszociálni a fogalom kapcsán. A témáról napjainkra megszámlálhatatlan kiadvány, könyv, cikk, tudományos publikáció jelent meg ezidáig, a kérdéskör mind a rendőr-szakmai, mind az „azon kívüli” civil berkekben széles szakirodalommal rendelkezik. A korrupciós jellegű magatartás a rendőrség életének, tevékenységének sokoldalúan kutatott, vizsgált része. A mindenkori rendőri vezetés is alapvetésnek tartja a rendőri korrupció okainak felfedését, megismerését és ennek alapján a korrupcióval és a korrupciós cselekményekkel szembeni következetes és hatékony fellépést. Doktori kutatási területként a rendőri jogsértések vizsgálatát választottam, a normaszegő magatartások között kiemelt vizsgálati szempontként fogalmaztam meg a rendőrök által megvalósított korrupciós jellegű magatartásokat.

Ismertsége, kutatottsága, valamint folyamatos tudományos preferáltsága ellenére a rendőri korrupciónak, mint fogalomnak a magyar kutatói szakirodalomban nem található általános és a terület valamennyi kutatója, tudományos alapon ismerője által egységesen elfogadott meghatározása. A témakörben megjelent publikációk a legtöbb esetben tartalmazznak ugyan fogalmi meghatározást a rendőri korrupcióról, ezen meghatározások között sok kapcsolódási pont is felfedezhető, viszont minden szerző eltérő szempontokat előtérbe helyezve alakította ki saját megfogalmazását.

A tanulmányban a rendőri korrupció kutatása terén ismert és elismert néhány hazai szerző publikációjában fellelhető fogalmi meghatározásokat elemzem, értékelem a köztük található kapcsolódási pontok felfedése céljából. Írásomban arra keresem a választ, hogy a rendőri korrupcióra vonatkozóan miért nem alakulhatott ki egységes fogalmi meghatározás olyan módon, mint más normaszegő magatartások esetében, és abban is állást foglalok, hogy egy ilyen mélységben és sokrétűen kutatott területen egyáltalán szükséges-e tudományos és szakmai konszenzuson alapuló, normatív jellegű fogalmi meghatározás. Kérdésként vetődik fel ugyanis gyakran: befolyásolja-e, illetve nehezíti-e a rendőri korrupcióval kapcsolatos kutatásokat az, hogy ennek a fogalomnak nincs elfogadott definíciója, vagyis milyen formában kutatható egy olyan jelenség, amit egyértelműen nem fogalmaznak meg.

A kutatás során a szakmai munkám során megismert esetek alapján - a rendőrség hivatásos állományában több mint 20 éve teljesítek szolgálatot, melyből 11 évet fegyelmi és belső ellenőrzési területen dolgoztam, jelenleg az ORFK Fegyelmi Osztálya állományába tartozom - a rendőri állomány korrupciós jellegű cselekményeinek szabályszerűségeit is rendszerezem és vizsgálom szolgálati ágankénti bontásban.

A vizsgált szerzők korrupcióra vonatkozó megfogalmazásainak azonosságait értékelve, az ilyen jellegű rendőri magatartások terén szerzett szakmai tapasztalataimmal kiegészítve teszek javaslatokat arra, hogy milyen kifejezések használatával pontosítható, árnyalható a rendőri korrupció fogalma.

A rendőri korrupció vizsgálatának - a megfogalmazáson kívül - másik sarkalatos pontja az, hogy ezen cselekmények esetszáma nehezen mérhető, a cselekmények számszakilag gyakran nem megjeleníthetőek. A terület kutatása érdekében viszont alapvető igényként fogalmazódik meg az, hogy a rendőri jogsértések ezen szelete valamilyen objektív formában és módon mérhető legyen, ezáltal a cselekmények változási dinamikája, előfordulási gyakorisága a kutatók előtt ismerté váljon.

Alapvetően kétféle mérési módszer ismert a rendőri korrupció kapcsán: az egyik a közvélemény-kutatásokon alapuló felmérés, mely leginkább kérdőívek alkalmazásával történik, a másik a statisztikai adatok felhasználásával történő mérés. Mindkettőnek vannak előnyei és hátrányai.

Egyes vélemények szerint [2] félrevezetőek a közvélemény-kutatáson alapuló felmérések, mivel az erre a célra kiválasztott társadalmi réteg, vagy csoport meghatározása, kiválasztása már eleve befolyással lehet a felmérés végeredményére, ezáltal megkérdőjelezi annak objektivitását. A statisztikai alapú mérésekkel szemben viszont legmarkánsabb kritikaként az fogalmazódik meg, hogy a korrupció terén meglévő - és csak becsülhető mértékű - látencia következtében a statisztikák egyáltalán nem adnak, nem adhatnak reális képet az elkövetési számokról. Tovább szűkíti a statisztika általi megismerés objektivitását, hogy a statisztikai kimutatások kizárólag a jogerősen lezárt eljárások alapján készülnek.

A rendőri korrupció mérhetősége terén a kikérdezésen, valamint a statisztikai adatok alapján végrehajtott mérések hatékonyságát, objektivitását és értékelhetőségét külön is megvizsgálom, melyhez a tárgykörben korábban végzett három jelentős hazai közvélemény kutatáson alapuló felmérést, valamint az ORFK Fegyelmi Osztályán rendelkezésre álló - a rendőrség hivatásos állományú tagjai által elkövetett - korrupciós cselekmények statisztikai adatait értékelem.

A rendőrök által megvalósított korrupciós jellegű magatartások jelentős mértékben befolyásolják a rendőrség lakosság általi megítélését, mivel akár egyetlen ilyen eset napvilágra kerülése is jelentős negatív hatást gyakorolhat a szervezetre, és nem csak az állampolgárok körében, hanem az állományban is romboló hatást fejt ki. Erre tekintettel a témaválasztást az indokolta, hogy a rendőri korrupció bármely megjelenési formájával szembeni „cselekvés” nem korlátozódhat kizárólag a parancsnoki állományra, álláspontom szerint a rendőrség valamennyi tagjának erkölcsi kötelessége kell, hogy legyen egyfajta belső, személyes küzdelem. Úgy vélem, hogy minden olyan tevékenység, mely a korrupció összetevőinek körülményeit kutatja, jelentős mértékben segíthet ezen romboló deviancia leküzdésében.

Írásom révén a korrupciós jellegű magatartások fogalmi ismérveinek vizsgálatával, valamint a mérhetőségi lehetőségek értékelésével szeretnék hozzájárulni a rendőrségnél előforduló korrupciós jellegű cselekmények megismeréséhez, mert *„valóban sikeres harcot csupán olyan jelenség ellen lehet folytatni, amelyet valóban ismerünk”*. [3]

A RENDŐRI KORRUPCIÓ FOGALMI MEGHATÁROZÁSÁNAK KÉRDÉSE

A korrupció fogalmi meghatározása egyik oldalról egyszerű feladatnak tűnik, hiszen a szó a latin *„corrumpo”* szóból ered, melynek jelentése kárt tesz valamiben, elront, vagy megcsúfít. Az is kutatható tény, hogy a magyar nyelvben a fogalom először 1589-ben jelent meg a korrumpál szó alakjában egy végrendeletben: *„az en szerelmes fiamathay Jo Palth... bechben*

az végre fel ne bochassa, hogy... meg Corruppaltassek az ő hitiben.” A végrerendelkező az ellen tiltakozott hogy fiát a jezsuiták papnak neveljék a német Bécsben.[4]

A korrupciónak rengeteg fajtája ismert: gazdasági, üzleti, orvosi, katonai, rendőri és számtalan egyéb. A tanulmányomban a rendőri korrupció fogalmi meghatározásának vizsgálatát három - a témakörben elismert - hazai szerző által alkotott definíció bemutatásával hajtom végre.

A rendőri korrupció fogalmának vizsgálata keretében viszont megkerülhetetlennek tartom a legtöbb hazai szerző által is kiindulási pontnak tekintett, gyakran hivatkozott - Barker és Roebuck által megalkotott - megfogalmazás említését. Meghatározásuk szerint *„...bármiféle tilalmazott viselkedés a rendőrség munkatársai részéről, amellyel a rendőr hivatali pozíciója felhasználásával ténylegesen vagy potenciálisan jogosulatlan juttatást vagy hasznot szerez, illetve remél. A korrupció nem elszigetelt magatartás. A rendőri visszaélés olyan csoportos viselkedésnek tekinthető, amelyet annak a testületnek az ellentmondásos normarendszere vezérel, ahová a vétkes személy tartozik.*” [5] Az idézetben szereplő gondolatok „visszaköszönnek” több hazai kutató megfogalmazásában, de saját megfogalmazásában a jelenségről minden szerző más elemeket emel ki.

A rendőri korrupciót érintő megfogalmazásában Kránicz Mariannál a jogosulatlan juttatás a meghatározó: *„...a korrupció, mint bonyolult, összetett jelenség számos kisebb-nagyobb horderejű és terjedelmű jelenségből adódik össze. Ekként a korrupció legszélesebben vett fogalmi körébe egyaránt beletartozik a jutt, a baksis, a csúszópénz, a kenőpénz, az olajozó- és gyorsítópénz, a paraszolvencia, (a hálapénz), és persze a vesztegetés, a közvetett vesztegetés (azaz a befolyással üzérkedés), és a még a hatalommal való visszaélés egyéb más formája is.*” [6]. A szerző a fogalom-meghatározásban a jelenség összetettségét, valamint a hatalommal történő visszaélést is kiemeli.

A rendőri korrupció fogalmának meghatározásában Finszter Géza annak romboló hatását helyezi előtérbe: a korrupció *„... alattomos és romboló, csökkenti az emberek rendőrségbe vetett bizalmát, mivel megsemmisít minden szakmai értéket, amelyet a rendőr munkavégzése során megszerezhetne. Végző során megakadályozza, hogy a rendőri hivatás elfogadott és megbecsült szakmává váljon.*” [7] A meghatározás utal arra is, hogy a korrupció a rendőr szakma becsületét is érinti, vagyis hátrányos hatást gyakorol a közbizalomra.

Meghatározásában Krémer Ferenc a rendőri korrupció kapcsán annak esetleges szervezettségét emeli ki: *„a rendőr ebben az esetben is egyfajta „adóberlőként” tevékenykedik, vagyis úgy viselkedik, mint aki bérbe vette az államtól a bírságokat, és maga dönt arról, hogy a kivetett büntetésekből mennyit fizessen be az államkasszába. Ha a korrupció valóban a közhatalom privatizálása, akkor egyáltalán nem mindegy, hogy csak a rendőrök kisebb csoportjainak korrupciójáról van-e szó, vagy mindent átható, szervezett korrupcióval állunk szemben.*” [8]. A fogalmi meghatározás egyértelműen utal a jogtalan előnyre is, mint a korrupció megvalósulásának alapelemére.

A jelzett szerzők meghatározásai tükrözik a rendőri korrupció lényegét, annak jellemvonásait hűen mutatják be. A hivatkozott szerzők általi fogalmi meghatározások más és más szempontokat helyeznek előtérbe a magatartás bemutatásakor, viszont valamennyien központi tartalmi elemként értelmezik ezen normaszegés szervezetre gyakorolt káros hatását, melyet a jogtalan előny megléte, megszerzése alapoz meg.

Valamennyi megközelítésben fellelhető egy-két olyan momentum, mely a meghatározáskor egy-egy szerzőnél nagyobb hangsúlyt kap, vagyis minden szerző más és más jellemzőinek kiemelésével közeledik a témához. Ennek több oka lehet: a jelenség összetettsége és sokrétegűsége, továbbá a rendőri korrupció - annak vizsgálat során - minden esetben eltérő jellemzőjét, különböző „arcát” mutatja felénk, valamint a vizsgált szó használata nem minden esetben ugyanazt cselekvéssort írja le, s legvégül egyéniségünkben adódóan is lehetnek számunkra preferált jellemzők.

A rendőri korrupció megvalósulásának természetesen vannak azonos tartalmi, elkövetési elemei, hiszen ez a cselekmény csakis meghatározott keretek között „jöhet létre”: az állampolgár (aktív vesztegető) és a rendőr (passzív vesztegető) kapcsolatában. A rendőri korrupciós cselekmények közös vonása továbbá - annak központi eleme - a jogtalan előny megléte, mely jogtalan előny legtöbbször a civil elkövetők által adott, illetve a rendőr által elfogadott konkrét anyagi ellenszolgáltatás (leggyakrabban készpénz). A rendőri korrupció persze egyéb előnyök adásában-elfogadásában is megvalósulhat, például az anyagi haszonszerzés körébe tartozik a konkrétan pénzben nem tárgyasuló előny olyan is, mint a különféle kedvezményes lehetőségek elfogadása (például az aktív vesztegető által biztosított kedvezményes vásárlások, szolgáltatások igénybe vétele).

A törvény a jogtalan hátrány okozását, illetve a jogtalan előny szerzését is büntetni rendeli. A megvesztegetett rendőr esetében tehát a korrupciós magatartásnál meghatározó, alapvető érdek az anyagi haszonszerzés. A korrupciós cselekmények esetében a polgári személy részéről a legfőbb motiváló tényező az, hogy magát a rendőri intézkedés alól részben, vagy teljesen kivonja, illetve az őt érintő legálisan alkalmazott szankció mértékét csökkentse.

A rendőri intézkedés alatt nem kizárólag a közterületi rendőri intézkedést kell érteni, jelen megfogalmazásban valamennyi, a hivatali köteleességből adódó rendőri tevékenységet ide értem. A leírtakon túlmenően a rendőri hivatás - a sajátos pszichológiai környezet és az egyedi szabályokon alapuló morális szabályrendszer következtében - a külvilágot, a szakmán kívülieket homogénnek fogja fel, magában hordozva a gyanú dominanciáját és kivetíti a jogsértők tulajdonságait az egész civil környezetre.

Az ún. „zsaruvilág” egyik fő jellemzője tehát a külvilággal szembeni ellenséges attitűd, feltételezve, hogy a civil életben a tekintélytisztelt hiánya teljes káoszt okozhat. Ennek a világszemléletnek másik fontos eleme a szakmai szolidaritás és kollegialitás - más szakmákban ritkán tapasztalt - fejlettsége. [9] A rendőri állomány ezen általános mentalitása pszichológiai alapot teremt a korrupciós jellegű magatartások pszichológiai feltételeinek kialakulásához. A rendőri korrupció ezen jellemvonásai a vizsgált fogalmi meghatározások alapján - azok különbözősége ellenére - is igazolható azzal a megfogalmazással, hogy minden szerző a jelenség különböző vonásait hangsúlyozza. Az azonossági jellemvonások mellett viszont a rendőri korrupció nagyon sok formában megvalósulhat, „megjelenési” színtereinek sokrétűsége, változatossága mindenekelőtt a rendőrség szolgálati ágankénti tagozódásában, összetettségében, sokszínűségében keresendő. Szolgálati tevékenységétől függően más korrupciós lehetősége és célja lehet például egy nyomozónak, illetve - a köznyelvi kifejezéssel élve - az utcai rendőrnek.

Írásomban az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott rendőri szerv szolgálati ágainak korrupciós jellegű normaszegéseit, azok színtereit vázolom fel, igazolva ezzel a rendőri korrupció megvalósulási területeinek sokszínűségét.

A rendőrség 2011. január 01-től - a korábbi, szervezetenként egységes rendőrséggel szemben - három pillérből áll: az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szervből, a belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szervből, valamint a terrorizmust elhárító szervből. A hármas tagozódás esetleges hatása a rendőri korrupciós jelenségek előfordulására, elkövetési motivációira és tendenciáira nem vetíthető előre, ezek vizsgálata későbbi tanulmányok témája lehet.

Az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott rendőri szerv szolgálati ágai [10] szerinti rendőri korrupciós cselekmények legjellemzőbb elkövetési formáit csak érintőlegesen vázoló fel, csak olyan mértékben mutatom be, mely igazolja a rendőrség tagjai általi korrupciós cselekmények lehetséges színtereinek sokszínűségét. A szolgálati ágakon belüli szolgálatok, szakszolgálatok, valamint szolgálati formák szerinti további „felbontástól” - tekintettel az írás terjedelmi korlátaira - eltekintek. A leírtak alapján a következő felsorolás csak ízelítőt tud nyújtani a rendőri munka sokoldalúságáról, összetettségéről. Arra viszont elegendő adattal fog szolgálni, hogy igazolja a vizsgált jelenség meghatározhatóságának összetettségét.

Bűnügyi szolgálati ág: a nyomozásokban ügyintézőként eljáró rendőr az eljárásokban jogszabályok alapján mérlegelési lehetőséggel rendelkezik, mely lehetőséget visszaélésekre is felhasználhatja. Jogosulatlan előnyök, illetve hátrányok biztosítását, eljárási adatok kiadását, megváltoztatását, bizonyítékok kreálását, vagy figyelmen kívül „hagyását” tudja megtenni a bűnügyi vizsgáló a nyomozásokban érintett és a rendőr számára anyagi, vagy egyéb ellenszolgáltatást nyújtó személyeknek.

Határrendészeti szolgálati ág: a korrupciós jellegű magatartások elsősorban a schengeni külső határokon valósulnak meg, ahol a rendőr ellenszolgáltatásért tárgyaknak, anyagi javaknak, a határon történő jogellenes behozatalában, kivitelében működhet közre, valamint arra jogosulatlan személyek ki- és beléptetését segítheti elő ellenszolgáltatásért.

Igazgatásrendészeti szolgálati ág: a leggyakoribb korrupciós jellegű magatartási forma az, amikor a rendőr járművek átírásával, fogalomba helyezésével, vagy kivonásával kapcsolatos tevékenységét végzi részrehajlóan, szabályellenesen ellenszolgáltatásért, továbbá különböző engedélyezési eljárások lefolytatását a szükséges feltételek hiányában hajthatja végre.

Közlekedésrendészeti szolgálati ág: közlekedési ellenőrzések során az intézkedő rendőr nagyon széles - az összes szolgálati ág közül talán a legszélesebb - helyszíni mérlegelési lehetőséggel rendelkezik, mely alapján az intézkedések alkalmával tapasztalt, vagy feltételezett szabályszegések esetében a szankció elmaradását anyagi ellenszolgáltatástól teheti függővé. Különösen kiszolgáltatott helyzetben vannak ilyen szempontból a külföldi állampolgárok, akik sem a nyelvet, sem a magyar jogrendet nem ismerik.

Közrendvédelmi szolgálati ág: a járőr-szolgálati területükön lévő vendéglátó és egyéb üzleti egységeket a rendőr jól ismeri, ezen cégekkel kölcsönösen olyan viszonyt alakíthat ki, ahol alkalmi, vagy rendszerese ellenszolgáltatásért a rendőr a szabályszerűségektől eltekinthet. A szolgálati területükön prostitúciót folytató személyek tevékenysége felett a járőr - szintén alkalmi, vagy rendszeres juttatásért - szemet hunyhat.

Személy- és objektumvédelmi szolgálati ág: a védelmi tevékenységgel foglalkozó rendőr a védett személy(ek)kel meglévő valós, vagy feltételezett ismeretségre hivatkozással juthat előnyökhöz, melyek lehetnek anyagi, vagy egzisztenciális jellegűek.

A rendőri korrupció vizsgálatánál kihagyhatatlan az a tény, hogy a rendőrök nem csupán a szolgálati tevékenységük során, hanem azon kívül is elkövethetnek korrupciós jellegű magatartást. Szolgálaton kívül a rendőr ilyen esetben a szervezethez tartozását, a rendőri ismereteit „bocsátja áruba”, vagyis a testülethez tartozását felhasználva kér előnyöket, melyekért a jogtalan magatartását tanúsítja. Ezen cselekmények nem köthetőek a szolgálati ágankénti besoroláshoz, bármely szolgálati ághoz tartozó rendőr megvalósíthatja. Leggyakoribb elkövetési formák:

ellenszolgáltatásért rendőrségi adatok, információk kiadása, a rendőri jelleg felhasználásával őrző-védő, esetenként behajtó cégeknél történő közreműködés, rendőrségi eljárások soron kívüli intézése, gyorsítása, csempészeti tevékenységben történő aktív közreműködés stb.

A szolgálati ágakhoz kötött, valamint a szolgálaton kívüli rendőri korrupciós jellegű magatartások közös központi eleme a jogtalan ellenszolgáltatásért történő jogosulatlan előny biztosítása. A jogtalan ellenszolgáltatás és a jogosulatlan előny a hivatkozott szerzők a fogalmi meghatározásokban megjelenítik, a cselekmények - a szolgálati ágak sokszínűségével is igazolt - összetettsége viszont nem megjeleníthető a megfogalmazásokban. A rendőrség sokoldalú alaptervékenysége miatt nem is várható el, hogy egységes megfogalmazása legyen, lehessen a rendőri korrupciónak. Minden tényezőt felsorakoztató felsorolás végeláthatatlan szövegezésű meghatározást eredményezne, mivel a rendőri korrupciós magatartások egy-két alapjellemező kivételével nem „skatulyázhatóak”. Álláspontom szerint a rendőri korrupció mai ismert megfogalmazásiban a szolgálaton kívüli megvalósulást, mint lehetséges korrupciós színteret ritkán tüntetik fel a szerzők, pedig egyre gyakoribb, hogy a rendőr a szolgálathoz tartozásának tényével, az általa adott lehetőséggel visszaélve, a szolgálaton kívüli követi el a korrupciót. Kiemelést érdemel továbbá, hogy a rendőri korrupciós cselekmények szolgálaton kívüli megvalósulási formái a legszélesebb „elkövetési skálán” mozoghatnak. A hivatkozott szerzők esetében ez a terület kevésbé vizsgált, ezáltal a fogalmi meghatározásnál sem említett összetevő.

A RENDŐRI KORRUPCIÓ MÉRÉSÉNEK KÉRDÉSE

A rendőri korrupció mérésére vonatkozóan országhatárokon „átnyúló” és ezen belül a magyar rendőrség korrupciós szintjét külön is mérő, külön is tartalmazó nemzetközi mérésrendszer nem ismert. Az országok általános korrupciós szintjének mérésére felmérési módszerek (kérdőívek, interjúk) alkalmazásával összeállított, szélesebb körben ismert és elfogadott összevont (aggregált) korrupciós index, a Transparency International Korrupciós Érzékelési Indexe, a TI CPI (Corruption Perceptions Index), [11] mely a rendőri korrupciót szintén nem méri külön. Az index támpontot, eligazítást nyújt egy-egy ország általános korrupciós fertőzöttségi szintjéről, a vele szemben megfogalmazott egyik legalapvetőbb kritika viszont az, hogy tények, adatok, tanulmányok adatainak gyakran szubjektív értékelésén alapul, ezért nem nyújt minden szempontból objektív képet. Ez a kritika a hazai szakemberek által lefolytatott és speciálisan a rendőri korrupció mérésére szolgáló, hasonló módszereket alkalmazó egyéb mérésekkel szemben is általánosságban megfogalmazódik.

A rendőri korrupciót kutathatjuk vizsgálati alapú, valamint statisztikai megközelítés alapján.

Vizsgálati alapú módszer a rendőri korrupció mérésére

A tanulmányban hivatkozott vizsgálati alapú felmérések több mint 10 éve készültek, sajnálatosan az utóbbi tizenhárom évben a témában a rendőrségi korrupciót felmérő kutatás nem készült. Erre tekintettel csupán ezen korai kutatások eredményeit tudom bemutatni.

A rendőri korrupció felmérését célzó első hazai kutatás az 1998-ban Kránitz Mariann által publikált, közvélemény kutatáson alapuló felmérés volt.[12]

A szerző állampolgárok körében lefolytatott kérdőíves közvélemény-kutatás eredményeit és tapasztalatait összegezte. A kutatás lefolytatását elsősorban az indokolta, hogy ellentét mutatkozott a rendőri korrupció közvélemény általi megítélésében és a kriminalisztikai statisztikák adatai között. A „szóbeszédben” rengeteg történet keringett a közlekedési rendőrök megvesztegethetőségéről, a statisztikai adatok viszont a rendőrök által elkövetett korrupciós cselekmények csekély számát mutatták.

A közvélemény-kutatás keretében összesen 251 fő válaszolt (megj.: 1100 kérdőív került kiosztásra), közülük 159 fővel szemben történt rendőri intézkedés és ebből 159 fővel szemben szabtak ki pénzbírságot. A megkérdezettek 22%-át a jogszabályban előírt mértéket meghaladó összegű szabálysértési bírsággal sújtották (5-10.000 forint között), 30%-uk pedig nem kapott nyugtát a bírság megfizetéséről. A válaszadók 10%-a a rendőrök durvaságát, 21%-a a szakszerűtlenséget kifogásolta, 13 % állította, hogy a rendőrök korrumpáltak, és ugyanennyien jelezték, hogy az intézkedő rendőrök az átadott pénzbírság összegét egyszerűen zsebre tették.

A kutatás összességében - az állampolgárok személyes tapasztalásán alapuló vélemény szerint - a rendőri állomány esetében a statisztikai adatoknál nagyobb mértékű korrupciót mutatott ki. A vizsgálat tehát a rendőri korrupció statisztikai adatokkal jelzett akkori mértékét nem igazolta.

Hasonló felmérés volt az 1999-ben publikált, a Rendőrtiszti Főiskola 160 rendőr szakos, levelezős - vagyis ténylegesen a rendőrség állományában szolgálatot teljesítő - hallgatójának kikérdezésével végrehajtott kutatás. A válaszadók 49 %-a budapesti, 51 %a vidéki volt. Ez volt az első olyan jellegű felmérés, mely az állomány köréből választotta a megkérdezett célcsoportot. [13]

A résztvevők által kitöltött kérdőíveket az azonos módon Amerikában lefolytatott vizsgálat eredményeivel vetették össze, a három felmért terület közül az egyik a korrupció volt (a másik kettő: a „külvilághoz”, vagyis az állampolgárokhoz, valamint a „belvilághoz”, a rendőrök saját világához kapcsolódott, melyek értékelésére írásom jellege miatt nem térek ki.)

A rendőri korrupcióra vonatkozó megállapítások egyértelműen visszaigazolták a korábban ismertett kutatás következtetéseit, viszont a rendőri korrupciót az előző kutatástól nagyobb arányúnak mutatta. A vidéki meghallgatottak lényegesen alacsonyabb mértékűnek ítélték a rendőri korrupciót, mint a budapestiek, az előzőek 29 %-a, az utóbbiak 50 %-a ítélte a rendőri korrupciót gyakran előforduló jelenségnek. A budapestiek fele a rendőri korrupció megvalósulási szinteként a helyszíni bírsággal kapcsolatos rendőri intézkedést jelölte meg, a vidékiek esetében ez csupán 29 % volt. Egyöntetűen igazolta a felmérés a „zsebre bírságolás” akkori jelenlétét a szervezetben. Említést érdemel, hogy a felmérés a szerző álláspontja szerint sem tekinthető reprezentatívnak, vagyis adatai nem lehetnek objektívek.

Szintén úttörő kutatásként kell megemlíteni a rendőri korrupció témakörében azt a felmérést is, mely 1999-ben a rendőrség beosztotti állományával készített interjúk alapján történt. [14]

Ezen felmérés adatai is - egyezően a korábbi tanulmányokban megállapítottakkal - a rendőri korrupciónak a statisztikai adatoknál nagyobb mértékű akkori jelenlétét igazolták, mely eredmény a rendőri állomány véleménye alapján született. A korrupció ilyen mértékű

érzékelésének okaként a felmérők megemlítik, hogy mivel a rendőrség az őt körülvevő társadalom része, ezért annak általános korrupciós tendenciáitól nem függetlenedhet.

Két korrupciós szintet tárt fel a kutatás: az alacsonyabb szintű, ún. „borravalózást”, valamint a súlyosabb, a bűnözői csoportokkal összefonódott korrupciós magatartásokat. A kutatás szolgálati áganként is vizsgálata a korrupciós cselekményeket, valamint megfogalmazta, hogy a rendészeti korrupció elleni tevékenység kizárólag a „kisrendőröket” érintik, a korrupció egyik alapvető okának az alacsony fizetéseket tartotta. Az összegyűjtött adatok alapján a kutatás a rendészeti vezetők részére is ajánlásokat fogalmazott meg.

Ezen két utóbbi kutatás közös vonása volt, hogy mindkettő kizárólag a rendőri állomány megkérdezése alapján vizsgálata a rendőri korrupciót. Ebből adódóan a megállapítások objektivitása megkérdőjelezhető, viszont pontos képet mutatott a rendőri állomány korrupcióhoz való belső viszonyáról.

A rendőri korrupciót vizsgálati, kutatási módszerekkel felmérő kutatások kapcsán az alábbi megállapítások tehetőek.

Értékelésüknél mindig figyelembe kell venni a résztvevő csoportot, aki közreműködött, hiszen ez jelentős mértékben meghatározza a végeredményt is. A résztvevők világszemlélete, társadalmi helyzete ugyanis kiütözik a vizsgálat eredményeken, társadalmi helyzetük preventálja a végeredményt. A bemutatott kutatások egyöntetűen azt állapították meg, hogy az aktuális statisztikai adatoktól nagyobb mértékben, jelentősebb „mennyiségben” van jelen az emberek tudatában a rendőri korrupció. Külön említést érdemel, hogy ugyanez a végső megállapítás született mind az állampolgárok, mind a rendőrök között történt felmérés alkalmával.

A vizsgálati módszerek éppen egyes előnyei adják a hátrányát: gyakran illetik azzal a jelzővel is az ilyen kutatásokat, hogy nagyon célirányosak, vizsgálati irányai és kérdései, esetenként a válaszadók igazmondását, szavahihetőségét is megkérdőjelezzik. Összességében a módszer - szubjektív jellemvonásai ellenére a vázolt kutatásokban objektív mérőszámok, mutatók hiányában is hűen mutatkozott meg mind a civil szféra, mind a végrehajtó rendőri állomány véleménye a vizsgálatok tárgyát képező rendőri korrupcióról, a témakörben szerzett adatok alkalmasak voltak arra, hogy azokból következtetéseket lehessen levonni.

Statisztikai módszerek a rendőri korrupció mérésére

A rendőri korrupciót vizsgálati alapon kutató módszerekkel szemben a statisztikai adatfeldolgozás viszont kizárólag objektív adatokra épül.

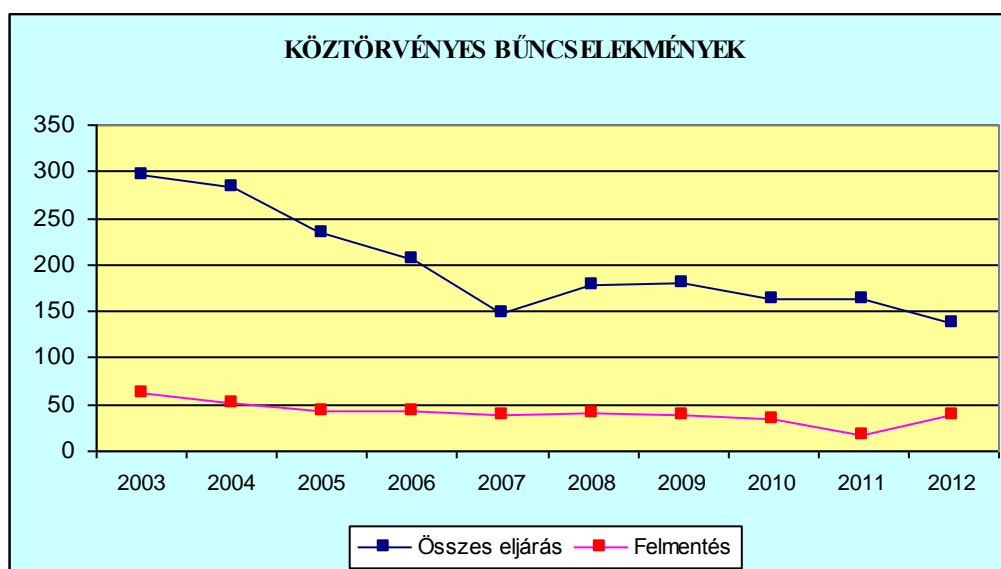
Ennek bemutatására a tanulmányban a rendőrség hivatásos állományú tagjai által az elmúlt 10 évben - 2003. és 2012. között - elkövetett, és az értékelt években jogerősen lezárt korrupciós jellegű bűncselekmények statisztikai adatait, a cselekmények előfordulási gyakoriságát, az adatok alapján kimutatható esetleges tendenciákat, és az esetek dinamikai változását értékelem és elemzem abból a célból, hogy a jelenséget számokkal mutassam be. A tárgykörbe tartozó bűncselekmények a vesztegetés, a hivatali visszaélés és a befolyással üzérkedés.

1. számú táblázat: Jogerősen lezárt köztörvényes és korrupciós bűncselekmények 2003-2012. között (rendőrség hivatásos állománya) készítette: Kardos Sándor István, forrás: ORFK Fegyelmi Osztály statisztikai adatai

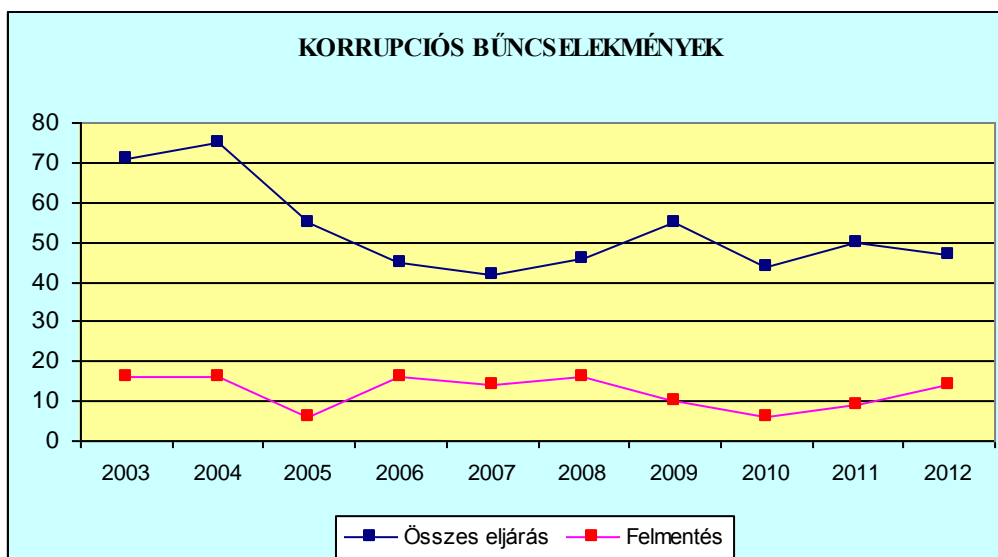
Értékelt évek	Aktuális létszám (fő)	Köztörvényes bűncselekmények		Korrupciós bűncselekmények	
		eljárás alá vontak (fő) <i>összes/felmentés</i>	összlétszámhoz viszonyított elkövetési arány <i>összes/felmentés</i>	Eljárás alá vontak (fő) <i>összes/felmentés</i>	létszámhoz viszonyított elkövetési arány <i>összes/felmentés</i>
2003.	37957	297/63	0,78% / 0,16%	71/16	0,18% / 0,04%
2004.	38211	284/52	0,74% / 0,135	75/16	0,19% / 0,04%
2005.	38147	234/43	0,61% / 0,11 %	55/6	0,14% / 0,01 %
2006.	37130	206/44	0,55% / 0,11 %	45/6	0,12% / 0,01%
2007.	36158	148/38	0,40% / 0,10%	42/14	0,11% / 0,03%
2008.	34291	178/41	0,51% / 0,11%	46/16	0,13% / 0,04%
2009.	33789	180/38	0,53% / 0,11%	55/10	0,16% / 0,02%
2010.	33759	163/35	0,48% / 0,10%	44/6	0,13% / 0,01%
2011.	36717	163/18	0,44% / 0,04%	50/9	0,13% / 0,02%
2012.	38815	138/38	0,35% / 0,09%	47/14	0,12% / 0,03%
Összesen:		1191/410	-	530/113	-

A táblázat adatai szemléletesebbek grafikus ábrázolással.

1. számú grafikon: Jogerősen lezárt köztörvényes bűncselekmények 2003-2012. között (rendőrség hivatásos állománya)

2. számú grafikon: Jogerősen lezárt korrupciós bűncselekmények 2003-2012. között (rendőrség hivatásos állománya)

Az adatok alapján elsődleges megállapításként kijelenthető, hogy mind az elbírált köztörvényes, mind az elbíralt korrupciós bűncselekmények száma csökkent a kezdő és az utolsó év viszonylatában, az előbbi az értékelt utolsó évre az első értékelt év értékének 46,1 %-ára, a második pedig a kiindulási érték 66,1 %-ára. A korrupciós jellegű bűncselekmények csökkenésének mértéke kisebb, de statisztikailag határozottan kimutatható. Ez az adat az állomány javuló erkölcsi-fegyelmi helyzetére utal, viszont az aktuális értékelt évek esetében a jogsértések elkövetési látenciájának mértéke nem ismert.

Megjegyzést érdemel, hogy sem a köztörvényes, sem a korrupciós jellegű bűncselekmények csökkenési dinamikája nem folyamatos és egyenletes mértékű, abban kisebb kiugrások figyelhetők meg, mely különösen a korrupciós jellegű bűncselekményeknél szembetűnő. Ezen utóbbi jogsértés típus esetében kiugró emelkedés volt tapasztalható 2004-ben, 2009-ben és 2011-ben. A kiugrások okaira a statisztikai adatok önmagukban nem adnak magyarázatot, az okok vizsgálata egyéb módszerekkel, például kikérdezéssel alapuló kutatásokkal végezhető el. A köztörvényes bűncselekmények esetében a vizsgált időszakban az elbíralt esetek számszaki csökkenése egyenletesnek mondható.

A vizsgált időszakban az összes esetszám csökkenése mellett a felmentéssel zárul esetek száma az utolsó értékelt évben emelkedett, vagyis a két adat egymás mellé állításával kijelenthető, hogy az összes értékelt bűncselekmény közül arányaiban és számszakilag is kevesebb végződött elmarasztalással. Az adat az elmarasztalással zárult korrupciós jellegű bűncselekmények vonatkozásában is - az esetszám csökkenésével egyidejűleg a felmentési arány növekedését mutatva - a rendőri állomány javuló erkölcsi helyzetét támasztja alá.

Mindkét grafikonon a legutolsó értékelt évben (2012.) a jogerősen lezárt esetek adott évi csökkenésével egyidőben a felmentések számának emelkedése mutatkozik, mely a hivatásos rendőri állomány utolsó évben bekövetkezett erkölcsi állapotának javulását látszik igazolni. Említést érdemel az adatok alapján továbbá, hogy az egy-egy évben regisztrált nagyobb számú korrupciós bűncselekmény em vonat maga után nagyobb számú és nagyobb arányú megszüntetés számot (2004. és 2009.).

Az értékelt jogsértések számát az adott években az aktuális rendőri létszámhoz viszonyítva is megvizsgáltam. Tekintettel arra, hogy a létszám adatok nem állandóak, azok évenként változnak, így az állomány korrupciós fertőzöttségét az adott évek létszámához viszonyított százalékos arány mutatja a legjobban.

A táblázat adatai alapján megállapítható, hogy az aktuális létszámhoz viszonyítva az összes köztörvényes bűncselekmény 2003-ban volt a legnagyobb arányú, 2012-ben pedig a legkisebb. A korrupciós bűncselekmények vonatkozásában 2004-ben volt a legnagyobb előfordulási arány, és 2007-ben a legkisebb. Kijelenthető az adatok alapján, hogy a rendőrség aktuális létszáma sem a köztörvényes, sem a korrupciós jellegű bűncselekmények megvalósulásának mértékéhez nem járult hozzá, nem volt arra semmilyen hatással. Kimutatható az is, hogy egyik jogsértés típus esetében sem a legkisebb aktuális létszám idején (2010.) történt a legkisebb arányban jogsértés, és a legnagyobb létszám (2012.) sem vonta maga után a legnagyobb előfordulási arányt, és a legnagyobb esetszámot. Sőt a korábban leírtak alapján éppen 2012-ben jelentkezett a legkevesebb köztörvényes bűncselekmény. Ezáltal határozottan kijelenthető, hogy a rendőrség aktuális létszámviszonyai nincsenek hatással az értékel bűncselekmények megvalósulására.

A statisztikai adatok alapján összességében az állapítható meg, hogy a megvizsgált időszak alatt a rendőrség létszámának változása a jogsértések százalékos aránybeli emelkedésére, vagy csökkenésére nem volt hosszú távra is befolyást gyakorló, egyértelmű hatással.

2. számú táblázat: Felmentéssel zárult jogerősen lezárt köztörvényes és korrupciós bűncselekmények 2003-2012. között (rendőrség hivatásos állománya) készítette: Kardos Sándor István, forrás: ORFK Fegyelmi Osztály statisztikai adatai

Értékelt évek	Köztörvényes bűncselekmények összes eljárás/ felmentés	Felmentések aránya	Korrupciós bűncselekmények összes eljárás/ felmentés	Felmentések aránya
2003.	297/63	21,2 %	71/16	22,5 %
2004.	284/52	18,3 %	75/16	21,3 %
2005.	234/43	18,3 %	55/6	10,9 %
2006.	206/44	21,3 %	45/6	13,3 %
2007.	148/38	25,6 %	42/14	33,2 %
2008.	178/41	23,0 %	46/16	34,7 %
2009.	180/38	21,1 %	55/10	18,1 %
2010.	163/35	21,4 %	44/6	13,6 %
2011.	163/18	11,0 %	50/9	18,0 %
2012.	138/38	27,5 %	47/14	29,7 %
Összesen:	1191/410	20,6 %	530/113	21,3 %

A felmentések arányának változása alapján a következő megállapítások tehetőek.

A köztörvényes bűncselekmények esetében a felmentések aránya átlagban kisebb, mint a korrupciós jellegű bűncselekmények esetében. A felmentések okait a vizsgált statisztikai adatok alapján nem ismerjük, önmagában az adat arra is utalhat, hogy a korrupciós jellegű magatartások bizonyítása nehezebb, ezért magasabb arányban van jelen a felmentés. Ez a megállapítás egyéb eljárási adatok ismerete nélkül nem jelenthető ki határozottan.

Az értékel 10 év több mint felében összesen 6 értékelt évben volt magasabb a korrupciós jellegű bűncselekményeknél a felmentéssel zárult eljárások aránya, mint a korrupciós bűncselekményeké (2003., 2004., 2007., 2008., 2011., 2012.), továbbá mindkét vizsgált jogsértés típus esetében az utolsó évben mutatkoztak a legnagyobb arányban felmentéssel.

3. számú táblázat: Jogerősen lezárt korrupciós bűncselekmények aránybeli megoszlása 2003-2012. között (rendőrség hivatásos állománya) Kardos Sándor István, forrás: ORFK Fegyelmi Osztály statisztikai adatai

Értékelt évek	Korrupciós bűncselekmény (fő) összes eljárás/ felmentés	Hivatali visszaélés		Vesztegetés		Befolyással üzérkedés	
		(fő) összes/ felmentés	felmentések aránya	(fő) összes/ felmentés	felmentések aránya	(fő) összes/ felmentés	felmentések aránya
2003.	71/16	36/10	27,7 %	35/6	17,1 %	-	-
2004.	75/16	33/3	9,0 %	41/12	28,5 %	1/1	100 %
2005.	55/6	38/5	13,1 %	17/1	5,8 %	-	-
2006.	45/6	28/5	17,8 %	17/1	5,8 %	-	-
2007.	42/14	22/6	27,2 %	20/8	40,0 %	-	-
2008.	46/16	35/14	40,0 %	10/1	10,0 %	1/1	100 %
2009.	55/10	36/6	16,6 %	19/4	21,0 %	-	-
2010.	44/6	35/5	14,2 %	9/1	11,1 %	-	-
2011.	50/9	30/6	16,6 %	20/3	15,0 %	-	-
2012.	47/14	29/9	31,0 %	18/5	27,7 %	-	-
Összes:	530/113	322/69	21,42 %	206/42	30,83 %	2/2	100%

A táblázat az értékelt időszakban a korrupciós bűncselekmény miatt eljárás alá vontak megoszlását mutatja bűncselekmény típusonként. Az 530 fő eljárás alá vont 60,75 %-a (322 fő) hivatali visszaélést, 38,9 %-a (206 fő) vesztegetést, 0,38 %-a (2 fő) befolyással üzérkedést valósított meg. A korrupciós jellegű bűncselekmények megoszlás szerinti értékelésénél a befolyással üzérkedést a kis számú minta alapján nem értékeltem. A másik két korrupciós bűncselekmény esetében kijelenthető, hogy vesztegetés miatt indult, és jogerősen lezárt büntetőeljárások a kisebb számszaki előfordulás ellenére is összességében nagyobb arányban zárultak le felmentéssel. A két bűncselekmény típusoknál mind az évenkénti ítéletekben, mind az évenkénti felmentések számában és arányában szélsőséges értékek is mutatkoztak.

Ki kell emelni a statisztikai adatok alapján, hogy az értékelt két korrupciós bűncselekmény típus közül - a mindkét bűncselekménynél kimutatható számszaki csökkenés mellett - a jogerősen elbírált vesztegetés a kezdő évhez képest az utolsó évre nagyobb mértékben csökkent. Ez az a bűncselekmény, amely elsősorban a média, az elektronikus és az írott sajtó révén nyilvánosságra kerülve leginkább alkalmas lehet arra, hogy a rendőrségbe vetett közbizalom fenntartását veszélyeztesse. A számszaki csökkenés ezáltal különösen alkalmas lehet a rendőrség erkölcsi megítélésének javításához.

A rendelkezésre álló statisztikai adatok alapján szélesebb körű statisztikai elemzések folytathatóak még le, de álláspontom szerint a tanulmányban végzett értékelés alapján is képet lehet alkotni a vizsgált témában a statisztikai szerepéről és jelentőségéről.

A statisztikai adatok önmagukban a rendőri állomány korrupciós helyzetének, szintjének javulását mutatják, egyéb kutatási adat - például kikérdezéses, kérdőíves aktuális felmérés hiányában – a statisztikai adatok által levonható következtetések több irányú, más szempontok szerinti vizsgálata, igazolása, vagy esetleges cáfolata nem megoldható.

KÖVETKEZTETÉSEK, JAVASLATOK

A rendőri korrupció fogalmi meghatározásának kérdése

A rendőri korrupció fogalma nem írható le olyan egységes megfogalmazással, mint egy matematikai képlet. Ennek okai ott keresendőek, hogy az ilyen jellegű cselekmények nagyon összetettek, sokszínűek, a cselekmény nem fogalmazható meg teljesen objektíven. A rendőrség szolgálati ágainak sokszínűsége miatt a rendőri korrupciónak számtalan megjelenése, szintere lehet, sőt a korrupciós jellegű magatartások a szolgálaton függetlenül is megvalósulhatnak. Ezen utóbbi területtel a hazai szakirodalom csak kis mértékben foglalkozik, pedig ezen a téren tapasztalhatóak a legösszetettebb és a legsokoldalúbb elkövetési magatartások. A korrupciós megfogalmazások különbözősége, eltérése esetén azt is ki kell emelni, hogy nem csak szolgálati áganként, hanem időszakonként is változnak a rendőri korrupció megfogalmazásának preferenciái. Magának a korrupció megfogalmazásának azért sincs a szakirodalomban egységes meghatározása, mivel a fogalom általában szélesebben és eltérő értelemben is használt

Tovább árnyalja a rendőri korrupció megfogalmazásának kérdéskörét, és generálja a megfogalmazások különbözőségét az a tény, hogy minden kutató a magatartás más és más szeletét helyezi előtérbe, gyakran személyes kutatási élményei és eredményei alapján határozza meg a rendőri korrupció fogalmát.

Mindezek ellenére a hazai korrupciós megfogalmazásokban sok a közös gondolati elem, mint például a jogtalan előny biztosítása, elfogadása, a hatalom adta lehetőségekkel történő visszaélés. Ezek a közös kapcsolódási pontok megfelelő mértékben mutatják be a rendőri korrupció jellemzőit, fogalmát, és elegendőek ahhoz, hogy a kutatók egységes módon tudják értelmezni a rendőri korrupción. Ez a helyzet a fogalmat kutathatóvá is teszi. Egységes, konkrét megfogalmazás nélkül is fókuszálhatóak a tárgykörben felmerülő gondolataink egy határozott, egységes irányba, ezért nem feltétlenül és elengedhetetlenül szükséges a rendőri korrupció kapcsán az általános fogalmi meghatározása.

A leírtak figyelembe vételével - saját szakmai tapasztalataim alapján - kísérletet teszek arra, hogy meghatározzam azokat az ún. kulcsszavakat, melyeket a rendőri korrupció fogalmának meghatározása esetén fontosnak értékelek, és melyek álláspontom szerint leírják a cselekményt.

Attól függően, hogy a rendőri korrupció mely megvalósulási formáját vizsgáljuk, nem szükséges valamennyi, a felsorolásban szereplő szó, vagy fogalom együttes alkalmazása. Az általam javasolt, felsorolt szavak indokoltsága, szakmaisága természetesen vitatható, ezek a fogalmak vitaindítóak lehetnek, de mégis fontosnak tartom a rendőri korrupciót meghatározó bizonyos „kulcsszavak”, „kulcs-kifejezések” összegyűjtését. Az általam leírt fogalmak a rendőr szemszögéből közelíti meg a korrupciót, a fogalmi jellemezők alkalmazását is megindokolom az alábbiak szerint:

- rendőri jelleggel történő visszaélés: a fogalom kifejezi azt, hogy a rendőri korrupció nem csak a szolgálati tevékenység közben valósulhat meg, hanem azon kívül is, a kifejezés alkalmazható a szolgálat során elkövetett ilyen jellegű normaszegésekre, éppen úgy, mint a szolgálatban elkövetettekre;

- nemkívánatos, jogsértő magatartás: a korrupció a rendőrségbe vetett közbizalmat súlyosan veszélyezteti, továbbá megvalósulása minden esetben valamely belső norma, vagy szabály megszegésén alapul;
- anyagi haszonszerzésre, vagy jogtalan előny megszerzésére irányul: a rendőr részéről legfőbb motiváló tényező az, hogy valamilyen jogosulatlan hasznot szerezzen a cselekményből, ez leggyakrabban készpénz, de egyéb anyagi javak, ingyenes, kedvezményes szolgáltatások is szóba jöhetnek;
- célzatos cselekmény: a rendőri korrupció szándékos elkövetési magatartás, az abban közreműködő rendőr tisztában van cselekményével, annak jogsértő jellegével, és tudja, felméri, valamint kívánja annak következményeit;
- az ügyek elintézésének jogszerűtlen formája: a rendőri korrupció minden esetben a szervezet valamely jogszerű hatósági tevékenysége kapcsán valósul meg, a hivatalos rendőri ügyintézés kereteit átlépve következik be a jogsértő cselekmény;
- nehezen felderíthető: a rendőri korrupcióban résztvevő aktív és passzív alany között sajátos konspiratív viszony alakul ki a cselekmény során, melyben egyik félnek sem érdeke, hogy a korrupció kiderüljön, és mivel mindenki azt „kapta” amit akart (a rendőr anyagiakat, az állampolgár kedvezményeket), a cselekménynek ezáltal nincs olyan „sértettje” aki feljelentést tenne.

A rendőri korrupció mérhetőségének kérdése

Mivel a rendőri korrupciót felmérő, átfogó kutatások az elmúlt 13 évben nem folytak, ezért a jelen kutatásban az értékelte statisztikai adatok kapcsán levonható következtetéseket felmérésekkel nem lehet összevetni. A statisztikai adatok a rendőri állomány esetében a korrupciós jellegű magatartások számszaki és létszámhoz viszonyított aránybeli csökkenése révén javuló erkölcsi-fegyelmi helyzetre utalnak. A statisztika kizárólag a jogerősen lezárt eljárásokat tartalmazza, a korrupciós bűncselekmények látenciájára vonatkozóan nem tartalmaz adatokat, valamint a számok önmagukban nem magyarázzák meg az egy-egy évben jelentkező esetszám változásokat. A rendőri korrupció kapcsán a statisztikai következtetések igazolására, vagy cáfolatára, és a tárgykör teljesebb körű vizsgálatához elengedhetetlenül szükségesek a kikérdezéses, kérdőíves módszereken alapuló felmérések. Az ilyen jellegű kutatásokkal szemben megfogalmazott legfőbb kritikák ellenére is - miszerint az abban résztvevő célcsoport kiválasztása befolyásolja az objektivitást - úgy gondolom, hogy szükség van a téma ilyen irányú vizsgálatára is. Ezek a témakör megismerése terén számtalan olyan adattal, információval tudnak szolgálni, melyek a száraz statisztikai számok alapján nem szerezhetőek be.

Alapvetésként viszont kijelenthető, hogy rendőrök által elkövetett korrupciós jellegű bűncselekmények objektív mérésének legfőbb módszere a - büntetőeljárások adatai alapján összeállított - statisztika. A büntetőeljárás adatok objektivitása mellett kiállva, azt mindenképpen meg kell említeni, hogy ezen adatok a probléma szűk szegmensét mutatják, mutathatják csak be, mivel kizárólag a jogerősen lezárt eljárásokról adnak információt. Tekintettel a rendőri korrupció terén meglévő látenciára - melynek mértéke nehezen becsülhető - a statisztika viszonylagos képet tud adni.

Mégis úgy vélem, hogy a statisztika megkerülhetetlen, mivel akár egy konkrét eset megismerése, vizsgálata, az abból levont tanulságok segítséget nyújthatnak a rendőri korrupció kutatására, és ezáltal jelentős lépést tehetünk, akár egy eset megismerésével is a megelőzés irányába. További érvem a statisztika mellett, hogy azok adatainak több éven át történő értékelése bizonyos tendenciák megmutatásával is segíthet a jelenségről objektív kép kialakításában. Meg kell azonban jegyezni, hogy tendenciák, szabályszerűségek kimutatására egy statisztika kizárólag akkor lehet alkalmas, ha az adatok összeállítása évenként ugyanolyan feltételek mellett történik.

A statisztikai rendszerek legfőbb előnye az objektivitásukban van, de mindig figyelniük kell arra, hogy ne váljunk a statisztikák rabjává, mert ez oda vezet, hogy hajlamossá válhatunk meglévő számokat, adatokat saját céljaink, vagy elképzeléseink szerint értékelni. Álláspontom szerint a statisztikai rendszerek adatait - lehetőség szerint minden esetben - együtt kell vizsgálni és értékelni egyéb ismeretszerző módszerek adataival. Önmagában a legjobb statisztika, illetve önmagában a legjobban végrehajtott kikérdezéses módszerű kutatás sem adhat annyi információt a rendőri korrupcióról, mint a két vizsgálati módszer együttesen. Az adatok egymást kiegészítve pontosíthatják, árnyalhatják a kérdéskört, és adhatnak választ azon kérdésekre, melyre önmagában egyik módszer sem képes.

A rendőri korrupció ellenes - bármely szintű és formájú - tevékenység végzéséhez, valamint a téma megismeréséhez elengedhetetlen az, hogy a cselekmények jellemzőit, előfordulási gyakoriságukat, elkövetési tendenciáit, kiváltó okait ismerjük. Ezen az adathalmazon kiindulási pontot keresve és találva ölthetnek tárgybeli vizsgálatainak tudományos jelleget és igényt. Mérhetőség nélkül a rendőri korrupció nem vizsgálható, nem felderíthető, nem megelőzhető. Álláspontom szerint a statisztikai adatok alapján, valamint az egyéb vizsgálati módszerekkel beszerezhető egyéb információk alkalmasak a kérdéskör teljes körű vizsgálatára. Az adatokra, információkra minden kutatónak szüksége van, még akkor is, ha tudjuk, hogy mindkét módszernek vannak hiányosságai. Ezen hiányosságokat mindnyájunknak ismernünk kell éppen úgy, mint a módszerek előnyeit, s ezeket állandóan szem előtt tartva tudunk reális értékeléseket, tárgyilagos kutatásokat végezni a rendőri korrupció témakörében.

Hivatkozott irodalom

1. Korinek László: *A korrupció néhány aktuális kriminológiai vonatkozása*. In: Csefkó Ferenc - Horvát Csaba: *Korrupció Magyarországon*. Friedrich Ebert Alapítvány Pécs - Baranyai Értelmiségi Egyesület. Pécs: 2001. 328-336. oldal. ISBN: 963 8490 20 9
2. Német László: *A korrupció, a hatalom és a rendőrség háromszöge*. In: Csefkó Ferenc - Horvát Csaba: *Korrupció Magyarországon*. Friedrich Ebert Alapítvány Pécs - Baranyai Értelmiségi Egyesület. Pécs: 2001. 346-358. oldal. ISBN: 963 8490 20 9
3. Igazságügyi Minisztérium: *Korrupció elleni küzdelem*. Budapest: 2006. Igazságügyi Minisztérium, 16. oldal
4. Gombár Csaba: *A korrupció, mint közrossz*. In: Gombár Csaba - Hankiss Elemér - Lengyel László: *Írások a korrupcióról*. Helikon-Korridor kötetek. Budapest: 1988. 47-87. oldal ISBN: 963 208 554 X
5. Barker, T. & Roebuck, J.: *An empirical typology of police corruption*. Bannerstone Hause. Springfield: 1973.
6. East-West Management Institute: *Korrupció Magyarországon*. Transparency International Magyarországi tagozatának kiadványa Budapest: 2000. 10. oldal

7. Finszter Géza: Módszertani szempontok a rendőrségi korrupció kutatásához, *Belügyi Szemle*, XLIX. évfolyam 11. szám. Budapest: 2000. 3-32. oldal ISSN: 1218-8956
8. http://hvg.hu/gazdasag/20120510_Kremer_Ferenc_korrupcioellenes_sorozat, letöltés ideje: 2013. október 09-e
9. Pap András László: Megjegyzések a rendőri korrupció strukturális kérdéseire, *Belügyi Szemle*, XLIX. évfolyam 11. szám. Budapest: 2000. 33-51. oldal ISSN: 1218-8956
10. A rendőrség szolgálati szabályzatáról kiadott 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet 3. § (2) bekezdése
11. http://www.transparency.hu/CPI_2012, letöltés ideje: 2013. szeptember 21-e
12. Kránitz Mariann: Korrupt-e a közutakon bírságoló rendőr?, *Kriminológiai és kriminalisztikai tanulmányok*, Budapest: 1998. XXXV. kötet 224-249. oldal
13. Kremer Ferenc: A rendőri korrupció néhány sajátossága, *Belügyi Szemle* XLVIII. évfolyam 10. szám Budapest: 1999. 40-69. oldal ISSN: 1218-8956
14. Rendészeti Kutatók Egyesülete: *Küzdelem a rendőri korrupció ellen*, PHARE Program Kiadványa Budapest: 2000.

Felhasznált háttéranyagok

ORFK Fegyelmi Osztály fegyelmi statisztikai adatai 2003-2012.
Rendőrség létszám adatai 2003-2012.